

Gespreksnotitie rondetafelgesprek met Tweede Kamerleden aangaande “de Nederlandse Bouwopgave” op woensdag 6 december 2017

Henk Klein Poelhuis, Voorzitter Aannemersfederatie Nederland Bouw & Infra

Veenendaal, 29 november 2017

Geachte Commissie,

Allereerst wil ik u bedanken voor de uitnodiging om deel te nemen aan het rondetafelgesprek aangaande “de Nederlandse Bouwopgave”, mede ter voorbereiding op het Wetgevingsoverleg Wonen d.d. 11 december 2017, waarin het onderdeel wonen van de begroting van Binnenlandse Zaken wordt besproken.

De agenda van deze ronde tafel kent een drietal blokken: Bouwcapaciteit, Innovatie en Plan capaciteit. Tijdens het rondetafelgesprek is mij namens Aannemersfederatie Nederland gevraagd haar visie te geven in blok 1 over “Bouwcapaciteit”.

Inleiding

De bouwsector staat de komende jaren voor grote maatschappelijke uitdagingen. Denk hierbij aan het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad, de vervangings- en uitbreidingsopgave van de woningvoorraad en de transformatie van kantoren, winkels en maatschappelijk vastgoed. Maar ook in de infrastructuur waar grootschalige renovatie en vervanging van boven- en ondergrondse infrastructuur zoals (vaar)wegen, railinfra, energie en riolering gaan plaatsvinden. Nieuwe technologie met smart roads, smart city's en smart buildings stellen daarbij nieuwe eisen aan de sector maar bieden ook nieuwe kansen. Om de maatschappelijke uitdagingen vorm te geven dienen overheid, grote opdrachtgevers, bouwbedrijven, wetenschap en kennisorganisaties samen integraal aan de slag te gaan met verandering naar een innovatieve en klantgerichte sector. Hierbij staat innovatie, instroom en het opleiden van mensen centraal. Veranderen doe je samen!

Bouwcapaciteit

De bouw is erg gevoelig voor conjuncturele ontwikkelingen. De kredietcrisis en het daardoor verslechterde economische klimaat hebben de bouwproductie en dus bouwmarkt in de afgelopen jaren sterk doen teruglopen. Nu de bouwsector enorm aantrekt neemt het aantal banen in de bouw zeer snel toe. De bouwmarkt krijgt daarbij versneld te maken met structurele factoren als digitalisering, industrialisering, ketenintegratie, complexere projecten en vergrijzing. Daardoor zijn er momenteel meer en een ander type werknemers nodig. Bouwbedrijven moeten nadenken welke toegevoegde waarde zij kunnen bieden in de keten en welk personeelsbestand daarbij nodig is. Daarbij hoort ook het zoeken naar partners en het investeren in nieuwe technologieën, om het juiste arbeidsklimaat te creëren en zo nieuw talent aan te trekken.

De uitdaging

De bouwsector staat echter niet alleen voor een kwantitatieve uitdaging door de groei van de bouwproductie. Maar waar we voor staan en de manier waarop we bouwen verandert ook. De bouwopgave verandert onder invloed van de industrialisering en digitalisering welke de nieuwe

pijlers van innovatie vormen. Deze veranderingen zullen dan ook resulteren in een veranderende vraag naar personeel in de bouwsector.

- Opleidingen moeten sneller mee!

Aannemersfederatie Nederland hecht aan goede, praktische vakopleidingen welke in de toekomst geborgd blijven. De crisis, maar ook het afnemende ambachtelijke karakter van de sector hebben ervoor gezorgd dat de instroom van leerlingen in de mbo-bouwopleidingen nagenoeg is opgedroogd. Opleidingsinstituten hebben moeite om de ontwikkeling in de bouwsector te volgen veroorzaakt door een vorm van systeemtraagheid. Aannemersfederatie Nederland heeft dit probleem eerder erkent en zet daarom in op certificeerbaar kort cyclisch opleiden.

- Vakmanschap is meesterschap

Het ambachtelijke vakmanschap in de huidige bouwsector en het aantoonbaar maken van dit vakmanschap en deskundigheid vormen de basis voor het leveren van kwaliteit en het nemen van verantwoordelijkheid in een klantgerichte bouwsector. Doordat de bouwsector tot voor kort een sterke focus had op een zo laag mogelijke prijs, verdween een criterium als kwaliteit naar de achtergrond. Kwaliteit is echter het belangrijkste selectiecriterium en dat betekent dat Aannemersfederatie Nederland zich zichtbaar inzet op verantwoordelijkheid en kwaliteitsborging.

- De jeugd heeft de toekomst!

Aannemersfederatie Nederland heeft haar focus op instroom en het opleiden van nieuwe medewerkers en specifiek op het gebied van technologie. De bedrijfscultuur van de sector moet aansluiten op de veranderingen in de bouw en de nieuwe medewerkers. Er moet een omgeving gecreëerd worden waarin de nieuwe bouwprofessional zich thuis voelt en tot zijn recht komt. Van een negatief imago "Old Tech" naar een "New Tech" cultuur met een positief imago waar jongeren met passie voor hun vak en waardering werken.

- Ontwikkelen en toepassen nieuwe technologieën

Nieuwe economische modellen ontwikkelen in de vorm van prototyping gebaseerd op ontwikkeling en klantgericht werken. Aannemersfederatie Nederland heeft de afgelopen jaren diverse successen geboekt op het gebied van prototyping met behulp van Innovatie Prestatie Contracten (IPC's). De integrale samenwerking in de breedte van de keten met wetenschap en kennisorganisaties geeft een boost aan vernieuwing cq verandering. De samenwerking met universiteiten en hogescholen met onderzoeksprogramma's, stageplekken en afstudeerateliërs vormen voor Aannemersfederatie Nederland een belangrijke verbinding tussen praktijk en wetenschap.

Wat verwacht Aannemersfederatie Nederland van de overheid

Om op bovenstaande zaken in te kunnen spelen verwacht de Aannemersfederatie ook passende overheidsmaatregelen als steuntje in de rug voor mkb-bedrijven, die in het algemeen werken met kleine hechte teams en waar de ondernemer de directeur/eigenaar is, op economisch, innovatief en financieel gebied optimaal te kunnen laten functioneren, hebben deze bedrijven een steuntje in de rug nodig om bijvoorbeeld **collectief te kunnen innoveren met behulp van branchegewijze Innovatieprestatiecontracten** of een stok achter de deur nodig om opdrachtgevers aan hun verplichtingen te laten voldoen, zoals met de op 1 juli j.l in werking getreden wet Betalingsgedrag of een echt **level playing field via de Aanbestedingswet**. T.a.v. dit laatste; het is bij wet verboden te clusteren, maar toch gaan opdrachtgevers stug door met het stapelen van bouwopdrachten. Mkb-

bedrijven staan zo nog steeds onnodig vaak buitenspel. “Zelfs rechters negeren het clusterverbod en fluiten aanbestedende diensten niet terug.” Vorig jaar werden nog maar 1055 openbare aanbestedingen geteld. Nog geen vijf jaar geleden was dat aantal 2500, terwijl de sector toen nog in diepe crisis verkeerde. Inmiddels trekt de markt weer aan, maar zet de scherpe daling van het aantal contracten door. Een trend die in politiek Den Haag geen aandacht trekt. Want, wie maakt zich druk om het aantal bouwteners als het toch goed gaat met de bouw! Als hier niet wordt ingegrepen, is er voor het mkb straks geen bouwopgave weggelegd.

Daarnaast is een cultuuromslag nodig. Het mkb in bouwsector wordt nog onvoldoende geprikkeld procesmatig mee te denken en te investeren in vernieuwing. Dit wordt versterkt door de helaas breed heersende praktijk van aanbesteden door opdrachtgevers tegen de laagste prijs. Daarnaast voltrekt het overgrote deel van de bouwprocessen zich nog langs de lijnen van de hiërarchie in de bouwketen. Hierdoor blijft veel specifieke kennis, innovativiteit en kwaliteit onbenut. Er moet een cultuuromslag plaatsvinden in de gehele bouwgerelateerde sector, die minder alleen op prijs is gericht en **meer op kwaliteit en innovatieve oplossingen** inzet. Eén van de grote uitdagingen voor de bouwsector voor de toekomst is het verduurzamen en energiezuinig maken van bestaande woningen en bedrijfspanden in combinatie met het herbestemmen van leegstaande kantoren tot combinaties van nieuwe woon- werk- en leefomgeving. Met daarnaast de aanleg van een toekomst- en klimaatbestendige infrastructuur en een zo optimaal mogelijke mobiliteit. Het is verheugend dat deze thema's worden opgepakt in de BouwAgenda van de Taskforce Bouw en AFNL hoopt dat dit ook voor mkb-aannemers uitmondt in een **level playing field op de opdrachtgeversmarkt**. Nog niet duidelijk is echter of en hoe hier de financiële stromen gaan lopen. Via de nog in de Eerste Kamer voorliggende Wet **Kwaliteitsborging Bouwen** hopen wij dat de echte kwaliteit en het vakmanschap komen boven drijven in de bouw, zodat de bouw weer als kwalitatief hoogwaardige duurzaam werkende sector te boek komt te staan.

Last but not least, maar dat ligt op de tafel bij andere kamerleden, moeten natuurlijk nog de arbeidsmarktbeperkende maatregelen van tafel in de loondoorbetaling bij ziekte en de het ontslagrecht. En gaan wij er vanuit dat de MKB Toets op wet- en regelgeving zowel in de toekomst als met terugwerkende kracht wetgeving die in de mkb-praktijk belemmerend werkt van tafel haalt.

Ik dank u voor de gelegenheid als mkb-aannemers hier onze inbreng te mogen geven. Meer dan 90% van de bedrijven in de sector zijn mkb-bedrijven, biedt dan ook de mogelijkheden zodat die mkb-bedrijven willen en kunnen groeien.